

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ДОВУЗІВСЬКОЇ, ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ТА МАГІСТЕРСЬКОЇ
ПІДГОТОВКИ
ВІДДІЛ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ**

Л. Біловус, О. Блашків, О. Гавура, Н. Ліщинська

**До 50-річчя
Тернопільського національного
економічного університету**

УКРАЇНСЬКА МОВА

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК ДЛЯ АБИТУРІЄНТІВ

**Тернопіль
ТНЕУ
2011**

УДК 81.2 Укр – 9
ББК 811.161.2
У 45

Біловус Л., Блашків О., Гавура О., Ліщинська Н. Українська мова: практич. посіб. для абітурієнтів. – Тернопіль: ТНЕУ, 2011. – 524 с.

«Українська мова: практичний посібник для абітурієнтів» – це базовий курс із сучасної української літературної мови, в якому в зручній для сприйняття формі подано основи теорії та практики української мови. Матеріал спрямований на зміцнення у свідомості носіїв мови відчуття норм літературної мови, вдосконалення навичок культури усного й писемного мовлення, а також підготовку абітурієнтів до вступу в університет. Щоб допомогти читачам повноцінно засвоїти програмний матеріал, базовий курс з української мови поділено на окремі розділи, кожен з яких містить короткий інформаційний блок та систему цілеспрямованих вправ і завдань.

Для старшокласників та абітурієнтів, а також усіх, хто цікавиться проблемами культури мовлення й мовної освіти/самоосвіти.

Рецензенти: *Ю. Е. Фінклер*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарної підготовки та соціальних комунікацій Галицького інституту ім. В. Чорновола Національного університету «Кієво-Могилянська академія»;
М. І. Руденко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарних дисциплін ПВНЗ «Тернопільський комерційний інститут»;
Г. М. Балабан, вчитель вищої категорії Тернопільської загальноосвітньої школи № 11.

Відповідальна за випуск: *О. Є. Гомотюк*, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри документознавства, інформаційної діяльності та українознавства Тернопільського національного економічного університету.

*Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського національного економічного університету
(протокол № 2 від 28 грудня 2010 р.)*

© Л. Біловус, О. Блашків,
О. Гавура, Н. Ліщинська, 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
УКРАЇНСЬКА МОВА – НАЦІОНАЛЬНА МОВА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТА ДЕРЖАВНА МОВА УКРАЇНИ	6
ФОНЕТИКА. ГРАФІКА.	
ОРФОЕПІЯ	23
ЛЕКСИКОЛОГІЯ.	
ФРАЗЕОЛОГІЯ	50
БУДОВА СЛОВА.	
СЛОВОТВІР	83
МОРФОЛОГІЯ	97
Іменник.....	98
Прикметник	120
Числівник	132
Займенник	144
Дієслово... ..	151
Прислівник.....	174
Службові частини мови. Вигук	186
СИНТАКСИС. СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ	204
Речення: загальні відомості, класифікація, члени речення....	215
Односкладні речення. Неповні речення.....	233
Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченнях.....	242
Просте ускладнене речення.....	254
Складне речення.....	300
Способи відтворення чужого мовлення.....	333
ОРФОГРАФІЯ	344
ПУНКТУАЦІЯ. КОМА В ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ	421
СТИЛІСТИКА. СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	442
КУЛЬТУРА МОВИ. ЗВ'ЯЗНЕ МОВЛЕННЯ	446
ПІДСУМКОВЕ ТЕСТУВАННЯ	483
ЛІТЕРАТУРА	495
ДОДАТКИ	508

ПЕРЕДМОВА

Мова – найважливіша частина людської особистості, людської поведінки, вона визначає ступінь людської свідомості, є її своєрідним мірилом. Мова тісно пов'язана зі світом почуттів, з «розумом серця». Як казав Мартін Гайдеггер, «Мова – оселя буття духу. В оселі мови живе людина».

Мовлення – це здатність людей спілкуватися поміж собою за допомогою мови. Як для птахів літати та співати є їхньою унікальною здатністю, так і для людини розмовляти є самобутнім талантом та неабияким скарбом. Говорити – це обмінюватися інформацією та емоціями за допомогою слів і речень. Чому мова відіграє таку важливу роль? Тому що людське мислення призвичаєне покладатися саме на неї. За допомогою мови швидше й точніше, ніж жестами та мімікою, можна виразити ідеї, бажання, наміри. Мова допомагає більш успішно взаємодіяти з іншими людьми і впливати на них. За допомогою неї ми намагаємося викласти те, про що розмірковуємо: мова є тілом думки.

Для кожної освіченої людини грамотне мовлення – це надзвичайні можливості, адже добре розуміння та правильне використання мовних засобів:

- уможлиблює процес мислення;
- забезпечує вирішення думок («Людина не може нічого навчити іншу людину. Вона може тільки допомогти знайти їй правду у власному серці» (*Августин Аврелій*));

- дає змогу пізнавати себе, людей, світ («І власний твій дух, або душа твоя, вся є в усьому розумі твоєму, і весь розум твій – у всьому слові твоєму...» (*Симеон Богослов*));

- встановлює та підтримує соціальні відносини («Мова – універсальна, але користування нею вкрай індивідуальне. Це своєрідний енергопровід: від одного до іншого, від одного до багатьох» (*Павло Мовчан*));

- залучає до культурного життя певної спільноти чи спільнот («Мова для культури – те саме, що центральна нервова система для людини» (*Станіслав Лем*)).

«Українська мова: практичний посібник для абітурієнтів» подає у зручній для сприйняття формі основи теорії та практики мови і покликаний зміцнити у свідомості читачів мови відчуття норм літературної мови, вдосконалити навички культури усного й писемного мовлення, підготувати абітурієнтів до вступу в університет, а також надати всім зацікавленим можливість для мовного саморозвитку.

Бажаємо успіхів!